

Sygn. akt I ACa 222/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 lipca 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	<i>SSA Lilla Mateuszczyk (spr.)</i>
Sędziowie:	<i>SA Małgorzata Stanek</i> <i>SO del. Joanna Walentkiewicz - Witkowska</i>
Protokolant:	stażysta Joanna Płoszaj

po rozpoznaniu w dniu 17 lipca 2013 r. w Łodzi

na rozprawie

sprawy z powództwa **K. P.**

przeciwko **B. S. i R. S.**

o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną

na skutek apelacji pozwanych

od wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi

z dnia 21 grudnia 2012 r. sygn. akt I C 101/12

1. oddala apelację;

2. zasądza od B. i R. małżonków S. na rzecz K. P. kwotę 2.700 (dwa tysiące siedemset) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

I A Ca 222/13

UZASADNIENIE

W sprawie z powództwa K. P. przeciwko B. S. i R. S. o uznanie za bezskuteczną czynności prawnej, Sąd Okręgowy uznał za bezskuteczną wobec powoda umowę sprzedaży użytkownika wieczystego nieruchomości położonej w K. przy ul. (...) o pow. 395 m⁽²⁾ wraz z własnością domu, zawartą w dniu 24 maja 2010 r. pomiędzy T. P. jako sprzedawcą [dłużniczką powoda], a pozwanymi jako nabywcami, przed notariuszem E. M.(...) dla ochrony wierzytelności powoda w wysokości 66.226 zł. z ustawowymi odsetkami, zasądzonej na rzecz powoda postanowieniem z dnia 15 października 2009 r. Sądu Rejonowego w Kutnie w sprawie sygn. I Ns 257/07, toczącej się o podział majątku wspólnego małżonków P..

Rozstrzygnięcie powyższe Sąd Okręgowy oparł na ustaleniach opisanych w uzasadnieniu wyroku. Ustalenia te Sąd Apelacyjny podziela i przyjmuje za własne, za wyjątkiem ustalenia, że pozwani nie przekazali zbywcy – T. P. ceny zakupu użytkowania wieczystego nieruchomości i własności domu.

Przeczy temu ustaleniu Sądu oświadczenie stron umowy zapisane w akcie notarialnym, że na poczet zakupu uiszczona już została kwota 50.000 zł., pozostała zaś kwota 170.000 zł. uiszczona zostanie ze środków pochodzących z kredytu mieszkaniowego „Własny kąt”, udzielonego pozwanym przez Bank (...) SA Oddział(...)w K. na podstawie umowy kredytowej zawartej w dniu 19 maja 2010 r. i pozwani w treści tego aktu notarialnego oświadczyli, że kwotę należną z tytułu przyznanego im kredytu, przekazują skarżące.

Jako podstawę prawną rozstrzygnięcia Sąd Okręgowy wskazał art. 527 i nast. kc i stwierdził, że w objętym sporem stanie faktycznym, wszystkie przesłanki tego przepisu zostały wypełnione.

Zbywca – T. P. jest dłużniczką powoda na kwotę 66.226 zł. z ustawowymi odsetkami z mocy orzeczenia Sądu Rejonowego w Kutnie z dnia 15 października 2009 r., zatem w dacie zawierania umowy sprzedaży w dniu 24 maja 2010 r. służąca powodowi wierzytelność istniała i była wymagalna.

Objęta sporem czynność prawna dokonana została z pokrzywdzeniem powoda, w jej następstwie bowiem dłużniczka stała się niewypłacalna w wyższym stopniu niż przed dokonaniem tej czynności. W prowadzonym przeciwko niej z wniosku powoda postępowaniu egzekucyjnym komornik przedstawił informację, że jedynie częściowo skutecznym sposobem egzekucji jest egzekucja ze świadczenia emerytalno – rentowego wypłacanego przez KRUS, a rata potrąceń wynosi 234,38 zł. Inne źródła dochodu ani ruchomości nadające się do zajęcia i przedstawiające wartość handlową nie zostały ujawnione.

W następstwie zawartej z T. P. umowy sprzedaży pozwani uzyskali korzyść majątkową w postaci przysporzenia użytkowania wieczystego nieruchomości i własności domu.

W chwili zawierania umowy T. P. wiedziała, że jest dłużniczką powoda, mimo to wyzbyła się jedyne go składnika swego majątku uniemożliwiając egzekucję długu, należy zatem przyjąć, że działała ze świadomością pokrzywdzenia powoda – swego wierzyciela.

Pozwani potwierdzili fakt, że wiedzieli o istnieniu wierzytelności powoda wobec T. P.. Pozwana B. S. jest córką powoda i T. P., zaś R. S. jest ich zięciem. Oboje są więc osobami bliskimi dla dłużniczki, zatem stosować należy wobec nich domniemanie z art. 527 § 3 kc – co do istnienia po ich stronie świadomości, że dłużniczka działała ze świadomością pokrzywdzenia powoda – wierzyciela.

Od wyroku Sądu Okręgowego pozwana B. S. złożyła apelację. Zaskarżając wyrok w całości zarzuciła:

- błędne ustalenie, że pozwani nie uiszcili na rzecz dłużniczki powoda – T. P. ceny zakupu użytkowania wieczystego nieruchomości i własności domu,

- bezpodstawne przyjęcie, że pozwani w niedługim czasie po zaciągnięciu kredytu zakupili kolejne mieszkanie położone przy ul. (...) w K., podczas gdy zarówno z zeznań R. S. jak i powoda wynika, że mieszkanie przy ul. (...) jest tym samym, które kupili, wraz z użytkowaniem wieczystym gruntu, od T. P., która to transakcja jest objęta sporem,

- nieuzasadnione ustalenie, że egzekucja prowadzone przeciwko T. P. okazała się bezskuteczna, choć Sąd nie dysponował w tym przedmiocie żadnymi dowodami, prócz ogólnikowej informacji komornika, który nie weryfikował stanu finansowego dłużniczki,

- bezpodstawne przyjęcie, że T. P. stała się niewypłacalna w wyższym stopniu niż przed dokonaniem czynności prawnej, choć w wyniku tej czynności otrzymała od pozwanych środki finansowe odpowiadające rynkowej wartości nieruchomości, jej sytuacja finansowa zatem nie uległa zmianie,

- bezzasadne przyjęcie, że w wyniku nabycia nieruchomości przy ul. (...) w K., pozwani uzyskali korzyść majątkową, choć z materiału dowodowego sprawy wynika, że będąca przedmiotem sporu czynność prawna miała charakter ekwiwalentny.

W konkluzji pozwana wniosła o zmianę wyroku poprzez oddalenie powództwa i stosowne do wyniku sporu orzeczenie o kosztach procesu.

Sąd Apelacyjny zważył:

Apelacja pozwanej jest nieuzasadniona.

Zasadnie wprawdzie pozwana zarzuciła w apelacji, że treść aktu notarialnego była dostateczną podstawą do przyjęcia, wbrew ustaleniu Sądu Okręgowego, że pozwani uścili na rzecz dłużniczki cenę użytkowania wieczystego nieruchomości i własności domu, okoliczność ta jednak nie ma istotnego wpływu na kierunek rozstrzygnięcia.

Sąd Okręgowy prawidłowo przyjął, że spełnione zostały wszystkie przesłanki wymagane art. 527 kc, w tym także będąca przedmiotem zarzutów apelacji przesłanka pokrzywdzenia wierzyciela wskutek pogłębienia się niewypłacalności dłużniczki w następstwie sprzedaży istotnego [jedyne] składnika jej majątku i przesłanka uzyskania przez pozwanych korzyści majątkowej – w obu przypadkach zarzuty oparte zostały na twierdzeniu, że świadczenie pozwanych było ekwiwalentne, nie mogło więc przynieść zubożenia dłużniczki i jednocześnie przynieść pozwany korzyści majątkowej.

W doktrynie i orzecznictwie przyjmuje się, że niewypłacalność to taki stan majątkowy dłużnika, w którym nie tylko okazuje się, że egzekucja, prowadzona zgodnie z przepisami kodeksu postępowania cywilnego, nie może przynieść zaspokojenia wierzyciela, ale też wystarczające jest wykazanie, że występuje utrudnienie lub odwleczenie zaspokojenia wierzyciela [tak Sąd Najwyższy w wyrokach: z dnia 28 listopada 2001 r., sygn. IV CKN 525/00, Lex nr 53110, z dnia 29 czerwca 2004 r., sygn. II CK 367/03, Lex nr 174173]. W sprawie niniejszej niesporną okolicznością było, że mimo otrzymana od pozwanych należności za sprzedanie użytkowania wieczystego gruntu i własności domu, T. P. z uzyskanej kwoty dobrowolnie nie zaspokoiła wierzyciela, w orzecznictwie zaś przyjęto, że zużycie przez dłużnika ekwiwalentu uzyskanego z czynności prawnej w całości lub w części w inny sposób niż na zaspokojenie wierzyciela jednoznacznie wskazuje na zamiar jego pokrzywdzenia [wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 6 grudnia 1996 r., I A Cr 853/96]. Jednocześnie – powód dostatecznie wykazał, przedstawiając informację komornika o stanie egzekucji, że prowadzona przeciwko dłużniczce egzekucja jest skuteczna jedynie w minimalnym stopniu, polegać bowiem może tylko na potrącaniu rat po 234,38 zł. ze świadczenia emerytalno-rentowego wypłacanego przez KRUS. W takich warunkach za uzasadnione należy uznać stanowisko Sądu Okręgowego, który przyjął, że dłużniczka, wyzbywając się jedynego istotnego składnika swego majątku, przynajmniej utrudniła i odwlokła zaspokojenie wierzyciela, a to już wypełnia przesłankę pokrzywdzenia wierzyciela.

Nie jest również uzasadnione kwestionowanie przez pozwaną faktu, że w wyniku nabycia nieruchomości pozwani uzyskali korzyść majątkową argumentowane tym, że w ich majątku nastąpił ubytek poprzez spełnienie świadczenia ekwiwalentnego.

Wbrew zarzutom apelacji, osoba trzecia uzyskuje „korzyść majątkową” w rozumieniu art. 527 k.c. także wtedy, gdy płaci za rzecz nabytą od dłużnika cenę odpowiadającą wartości rynkowej tej rzeczy. W art. 527 k.c. nie chodzi o korzyść majątkową w sensie potocznym, utożsamianą np. z nabyciem rzeczy za cenę niższą od wartości tej rzeczy – w takim przypadku za „korzyść” uważa się różnicę między wartością rynkową rzeczy a zapłaconą ceną. Korzyścią majątkową w rozumieniu art. 527 k.c. jest nabycie przez osobę trzecią prawa majątkowego, przedstawiającego pewną wartość, przy czym drugorzędne znaczenie ma cena nabycia [tak Sąd Apelacyjny w Gdańsku w wyroku z dnia 28 października 1999 r., sygn. I A Ca 638/9, OSA 2002, z. 2, poz. 14]. Korzyść majątkowa w rozumieniu powołanego przepisu obejmuje więc przedmioty majątkowe, rzeczy oraz prawa majątkowe zbywalne. Do przyjęcia, iż osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową, wystarczy wykazanie, że na podstawie czynności prawnej dłużnika nabyła ona rzecz lub prawo albo została

zwolniona z obowiązku, co spowodowało zmianę w majątku dłużnika prowadzącą do pokrzywdzenia wierzycieli [tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 7 grudnia 1999 r., sygn. I CKN 287/98, Lex nr 147253].

Z tych przyczyn uznając apelację za niezasadnioną, Sąd Apelacyjny oddalił ją na podstawie art. 385 kpc. Na podstawie art. 98 kpc zasądzona została na rzecz powoda, który spór w apelacji wygrał, kwota 2.700 zł. tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.